

نیاز سنجی و تعیین اولویت‌های پژوهش حیطه آموزش و عقیدتی - سیاسی دانشگاه افسری امام علی (ع)

صابر عبدالملکی^۱، ناصر عباس زاده^۲، سید حسین آتشی^۳، عبدالحسین فرهودی مقدم^۴

چکیده

تعیین نیازهای پژوهشی و اولویت‌بندی آن اولین گام در فرایند مدیریت و برنامه‌ریزی پژوهش در سازمان است. پژوهش حاضر با هدف نیازسنجی پژوهشی و اولویت‌بندی آن در دانشگاه افسری امام علی (ع)^۲ بود. روش پژوهش کمی - کیفی و از نظر هدف تحقیق کاربردی بود. جامعه آماری شامل فرماندهان، مدیران، رؤسای دوایر و مدیران گروه‌های آموزشی بود که با روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۵۴ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از دو پرسشنامه محقق ساخته نیازسنجی پژوهش حیطه آموزش و حیطه عقیدتی - سیاسی و دو پرسشنامه اولویت‌بندی پژوهش‌های حیطه آموزش و حیطه عقیدتی - سیاسی استفاده شد. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها توسط متخصصان بررسی و تایید شد و پایایی پرسشنامه‌های نیازسنجی پژوهش حیطه آموزش و حیطه عقیدتی - سیاسی به ترتیب با روش پایایی بین مصححان با ضریب توافق ۶۸٪ و ۷۲٪ تایید شد. پایایی پرسشنامه‌های اولویت‌بندی پژوهش‌های حیطه آموزش و حیطه عقیدتی - سیاسی به ترتیب با روش پایایی درجه‌بندی گیلفورد با ضریب توافق ۷۳٪ و ۷۶٪ تایید شد. یافته‌ها نشان داد در حیطه آموزش تعداد ۱۳۱ موضوع شناسایی شد و اولویت‌ها پژوهش در این حیطه به ترتیب محورها عبارتند از: برنامه درسی، بهداشت روانی دانشجویان، مطالعات تطبیقی، انگیزه، روان‌شناسی یادگیری، استادان و فناوری آموزشی. در حیطه عقیدتی سیاسی تعداد ۱۲۸ موضوع شناسایی شد و اولویت‌های پژوهش در این حیطه به ترتیب محورها عبارتند از: محورهای تربیت و آموزش، فرهنگی - تبلیغاتی، سیاسی.

واژگان کلیدی: پژوهش، نیازسنجی پژوهش، اولویت‌بندی پژوهشی، آموزش، عقیدتی - سیاسی.

۱ - کارشناس ارشد مدیریت آموزشی (نویسنده مسئول) s.abdolmalaki@gmail.com

۲ - استادیار مدیریت آموزشی و عضو هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی (ع)

۳ - دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی و مدرس دانشگاه افسری امام علی (ع)

۴ - کارشناس ارشد مدیریت مالی و مدرس دانشگاه افسری امام علی (ع)

مقدمه

دانشگاه محل آموزش، پژوهش و انتقال میراث فرهنگی است در بیشتر کشورهای پیشرفته و در حال توسعه - دانشگاه و دانشگاهیان - حل مسائل و رفع نیازهای مربوط به پیشرفت و توسعه ملی را بر عهده دارند. اعتقاد عمومی بر این است که دانشگاه سازنده باید تا حدود زیادی متکی بر پژوهش باشد؛ بنابراین جایگاه پژوهش در شأن دانشگاه است (قراخانلو و آقا علی نژاد، ۱۳۸۱). کمیت و کیفیت تولیدات علمی (طرح‌ها و مقالات پژوهشی) یکی از مهمترین شاخص‌های توسعه علمی در کشور محسوب می‌گردند (جرارد، ۱۹۹۲؛ هالفرد، ۲ و همکاران، ۲۰۰۰؛ میرجانی، ۱۳۸۹). پژوهش پس از تربیت نیروی انسانی کارآمد، یکی از پایه‌های توسعه اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است (قراخانلو و آقا علی نژاد، ۱۳۸۱)، به طوری که می‌توان اذعان داشت بدون پژوهش، شاهد رشد و توسعه پایدار نخواهیم بود (ابوالهالک و اتال، ۲۰۰۱؛ ۳). امروزه منابع جهت سرمایه‌گذاری برای پژوهش بسیار محدود است؛ از این رو وجود فرایندی منطقی در اولویت‌سنجی پژوهش بسیار محسوس است. اولویت در نیازسنجی پژوهشی نیاز به روش‌های منطقی و اصولی، فرایندی علمی و به‌کارگیری سازوکارهای بنیادی و شناخته شده برای استحکام و قوت‌بخشی ارتباط میان پژوهش، عمل و سیاست دارد (امامی و همکاران، ۱۳۸۱). تعیین اولویت‌های پژوهشی در چرخه مدیریت پژوهش یک نقطه کلیدی است (یزدان پناه و همکاران، ۱۳۸۲). محدودیت منابع انسانی، مالی و تغییر سیاست‌های ملی از مهمترین علل تعیین اولویت‌های تحقیقاتی است (کریمی و همکاران، ۱۳۸۴). بررسی‌ها نشان می‌دهد بین یافته‌های و اطلاعات حاصل از پژوهش و نیازهای واقعی، شکاف و فاصله قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. مهمترین عوامل این وضعیت، عدم ارتباط منطقی بین جهت‌گیری‌ها و عناوین پژوهشی با نیازهای واقعی تصمیم‌گیری است این مسئله سبب شده تا قلمرو شناسایی و اولویت‌بندی موضوعات پژوهشی در حوزه‌های مختلف آموزش و پرورش، کشاورزی، صنعت، خدمات، تجارت و مانند آن، به دغدغه‌ای تمام عیار مبدل شود و تلاش‌های گسترده‌ای در راستای شناسایی اولویت‌های علمی و اثربخشی افزایش پژوهش‌ها در دانشگاه‌ها و مراکز علمی - پژوهشی و نیز محافل اجرایی - مدیریتی در دستور کار قرار گیرد (فتحی، ۲۰۰۵؛ ۴). به گونه‌ای که یکی از مباحث مطرح شده در نشست معاونان پژوهشی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مرتبط در سال ۱۳۸۵، تدوین روش علمی برای تعیین اولویت‌های

1. Gjerd

2. Hafler

3. Abdolhak & et al

4. Fathi

پژوهشی فناوری و تاسیس شوراهای تخصصی برای ساماندهی تحقیقات و اولویت‌های آن‌ها بوده است (تحقیقات ایرانی، ۲۰۰۷ به نقل از امین‌الرعايا و همکاران، ۱۳۸۹).

دانشگاه افسری امام علی^(ع) به عنوان مهد افسران آینده‌ساز ارتش (فقیهی‌پور و همکاران، ۱۳۹۱)، نیز از این اصل مستثنا نبوده و در جهت رسیدن به رسالت خود نیازمند انجام نیازسنجی پژوهشی در سطح دانشگاه است که بتواند با شناسایی و اولویت‌بندی پژوهش‌های دانشگاه، منابع و امکانات خود را به بهترین وجه جهت رسیدن به اهداف و مأموریت دانشگاه مدیریت و برنامه‌ریزی نماید.

مبانی نظری

نیازسنجی پژوهشی

نیازسنجی^۱ مجموعه منظم از فرایندهایی که به منظور اولویت‌بندی و تصمیم‌گیری درباره برنامه‌های بهبود سازمان و تخصیص منابع از آن استفاده می‌شود این اولویت‌گذاری بر پایه نیازهای شناسایی شده صورت می‌گیرد (واچر^۲، ۲۰۰۱). نیازسنجی یک رویکرد نظام‌مند برای مطالعه چگونگی دانش، توانایی، علاقه یا نگرش یک فرد خاص یا گروهی از افراد مرتبط با یک مبحث ویژه است (مکیا ولی^۳، ۲۰۰۹). اولین و اساسی‌ترین گام برنامه‌ریزی در هر سیستم، نیازسنجی است (خراسانی و حسن زاده بارانی کرد، ۱۳۸۶). انجام پژوهش در کشورها بدون توجه به اولویت‌ها منجر به شکست خواهد شد و دستیابی به اولویت‌ها فقط با انجام نیازسنجی میسر خواهد بود (امین‌الرعايا و همکاران، ۱۳۸۹؛ عزیزی و عینی، ۱۳۸۱). اولین قدم در چرخه مدیریت پژوهش، تعیین نیازها و اولویت‌بندی آنهاست. این اقدام خود مقدمه راه‌اندازی فرایند و چرخه مدیریت پژوهشی در سازمان است. (دماری و همکاران، ۱۳۸۵)

نیازسنجی پژوهشی ریشه در نیازسنجی و مدیریت پژوهش دارد و ارائه تعریفی از آن به واسطه جوان بودن و عدم برخورداری از ادبیات نظری و پژوهشی غنی، بسی دشوار است. لیکن با وجود تمامی این محدودیت‌ها، نیازسنجی پژوهشی را فرایند شناسایی نیازهای پژوهشی بالقوه، تعیین اولویت در بین پروژه‌های تحقیقاتی مختلف و تصمیم‌گیری مناسب در زمینه تخصیص منابع به بهترین و مهمترین پروژه‌ها می‌دانند (فتح‌واجارگاه، ۱۳۹۰). در این تعریف، فرایند شناسایی نیازهای پژوهشی به شناسایی تمامی طرح‌ها و عناوین پژوهشی صرف‌نظر از کیفیت، درجه اهمیت و اولویت آن‌ها اشاره

1. Need assessment

2. Wachter

3. Mccawley

دارد (امین الرعایا و همکاران، ۱۳۸۹). نیازسنجی به عنوان مهمترین گام در فرایند برنامه‌ریزی پژوهشی و راهنمای منطقی تخصیص منابع در سطوح سازمانی برای انجام امور پژوهشی می‌باشد. (امین الرعایا، ۱۳۸۹؛ دمازی و همکاران، ۱۳۸۵؛ فتحی واجارگاه، ۱۳۹۰، سیاه کوهیان و احسانی، ۱۳۸۴؛ نجات و همکاران، ۱۳۸۳؛ امامی و همکاران، ۱۳۸۱؛ یزدان پناه و همکاران، ۱۳۸۲؛ کریمی و همکاران، ۱۳۸۴؛ ارفع بلوچی و همکاران، ۱۳۹۰)

رویکردها و انواع نیازسنجی پژوهشی

تعیین اولویت‌های نیازسنجی پژوهشی در عمل مستلزم به کارگیری رویکردهای متفاوتی است؛ از آنجا که رویکرد، نقش بارزی در جهت‌گیری فرایند نیازسنجی پژوهشی دارد، برجسته‌سازی رویکرد به کار گرفته شده از اهمیت فراوانی برخوردار است. در عین حال ذکر این نکته مهم است که آنچه در عمل اتفاق می‌افتد، استفاده از ترکیبی از این رویکردها در نیازسنجی پژوهشی است. مهمترین رویکردهای نیازسنجی پژوهشی عبارتند از: (فتحی واجارگاه، ۱۳۹۰)

جدول شماره ۱) رویکردهای نیازسنجی پژوهشی (فتحی واجارگاه و همکاران، ۱۳۸۹؛ فتحی واجارگاه، ۱۳۹۰)

رویکرد	مفهوم و کاربرد
رویکرد آسیب‌شناختی ^۱	فرایندی سیستمی و فعالیتی مسئله‌یاب است که در جریان آن به بررسی ویژگی‌ها و مشخصات سیستم یا سازمان به منظور شناسایی مشکلات اصلی سازمان، علل پدیدآورنده و راه‌حل‌های احتمالی آن پرداخته می‌شود.
رویکرد عرضه‌محور ^۲	در این رویکرد، ملاک و عنصر اصلی برای تخصیص منابع به پژوهش‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی مختلف، منفعتی است که در نتیجه اجرای طرح یا پروژه حاصل خواهد شد
رویکرد نظام‌مدار ^۳	زمانی مطرح می‌شود که مسئله ارزشیابی، ارزیابی پروژه‌های تحقیقاتی جایگزین، تعیین میزان همکاری و اشتراک نسبی پروژه‌ها در دستیابی به اهداف و همچنین مقایسه نتایج و بازده طرح‌های مختلف در رسیدن به اهداف مورد بررسی قرار می‌گیرد
رویکرد موضوعی ^۴	رویکرد موضوعی یا رشته‌ای نیز بر ماهیت، ساختار و شاخه‌های یک زمینه مطالعاتی مبتنی است
رویکرد تقاضا-	هدف اصلی این رویکرد انتخاب و ارجحیت بخشیدن به بررسی و مطالعه

1. Pathological approach
 2. Supply-driven approach
 3. Systematic approach
 4. Substantive approach

محوری ۱	مسئله‌ای که از سوی ذی‌نفعان بیشتر به عنوان نیاز مطرح شده است و اهمیت بیشتری دارد.
رویکرد اداری - مدیریتی ۲	این رویکرد بر ساختار سازمان به عنوان اساس و مبنایی برای دستیابی به مجموعه‌ای از فعالیت‌های پژوهشی تاکید دارد

اولویت‌بندی کردن نیازهای پژوهشی

بعد از شناسایی نیازها فهرستی طولانی از نیازها به دست می‌آید که امکان برنامه‌ریزی برای همه آن‌ها وجود ندارد و نه مقرون به صرفه است؛ از این رو اولویت‌بندی کردن نیازها روش معقول و منطقی جهت رفع آن دسته از نیازهای آموزشی است که از اهمیت زیادی در تحقق اهداف سازمان برخوردارند است (خراسانی و حسن‌زاده بارانی کرد، ۱۳۸۶؛ خراسانی و عیدی، ۱۳۸۹؛ عباس زادگان و ترک‌زاده، ۱۳۸۹؛ فتحی واجارگاه، ۱۳۹۰). اولویت‌بندی پژوهشی یک مقوله چندبخشی و فرایندی مشارکتی است (واتسون، ۳، ۲۰۰۱). اولویت‌بندی کردن بر اساس ضرورت، نیاز سازمانی، قابلیت اجرایی، هزینه-فایده، تأثیر سازمانی، تازگی موضوع و شاخص‌های بسیار دیگری و بر اساس اصول و روش‌های خاصی انجام می‌گیرد که تعدادی از مهمترین این روش‌ها به نقل از فتحی واجارگاه (۱۳۹۰) عبارتند از: روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی، تحلیل درخت محدودیت، سناریو نویسی، روش‌های پیمایشی، روش دلفی، رویکرد اولویت‌بندی در سطح برنامه، تحلیل هزینه - فایده، روش کارگاه آموزشی.

حیطه‌های مورد نیاز پژوهش در دانشگاه افسری از دیدگاه متخصصان

دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی سه وظیفه عمده بر عهده دارند که عبارتند از: تولید دانش، انتقال دانش (تربیت نیروی انسانی متخصص) و عرضه تخصصی به جامعه. انجام بهینه هر یک از وظایف سه‌گانه یاد شده مستلزم انجام دادن تحقیقات علمی است (شایان، ۱۳۷۵). یکی از مهمترین مراکز نیروهای مسلح، دانشگاه‌های آن است که با دو هدف به کار و تحصیل اشتغال دارند: «هدف اول، دانش و هدف دوم، آمادگی و تربیت نظامی» است (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۳ به نقل از رشیدزاده، ۱۳۹۱). مراکز آموزش عالی نظامی در ساختار نیروهای مسلح دارای نقش راهبردی است و نتایج عملکرد آن‌ها نقش حیاتی در اعتبار و اقتدار نیروهای مسلح خواهد داشت (رشیدزاده و مرادیان، ۱۳۹۱). هر چند می‌توان گفت همه دانشگاه‌ها در سه زمینه ذکر شده دارای رسالتی مشترک می‌باشند، از طرف دیگر هر کدام

1. Demand-oriented approach

2. Administrative approach

3. Watson

دارای سند چشم انداز خاص می‌باشند که این امر باعث ایجاد تفاوت میان عوامل و محورهای اصلی و مهم از منظر هر دانشگاه است؛ بنابراین با این دیدگاه و بر اساس رسالت و ماموریت^۱ و سند چشم‌انداز بیست ساله^۲ دانشگاه افسری امام علی (ع)^۳ و از دیدگاه فرماندهان و متخصصان دانشگاه با روش دلفی محورهای اصلی و مهم دانشگاه که پژوهش در آن‌ها نقش تعیین کننده‌ای در رسیدن به این رسالت را در دانشگاه دارند را شناسایی کردیم^۴ که این حیطه‌ها عبارتند از: آموزش، تربیت و پرورش نظامی، عقیدتی - سیاسی، نیرو و منابع انسانی، فناوری اطلاعات و ارتباطات. که در پژوهش حاضر با توجه به شرایط و منابع موجود به نیازسنجی پژوهشی در دو حیطه آموزش و عقیدتی - سیاسی می‌پردازیم.

آموزش

آموزش یا تعلیم جریانی مداوم، همه زمانی و همه مکانی در فراگیری، حفظ و ارتقای دانش است (استاد مطهری، ۱۳۸۶ به نقل از رشیدزاده، ۱۳۹۰). آموزش را به عنوان فراهم آوردن فرصت‌هایی برای اینکه دانش آموزان یاد بگیرند بیان می‌کنند (سیف، ۱۳۹۱). اما امروزه برداشت از مفهوم آموزش ابعاد بسیار گسترده‌تری را در بر می‌گیرد و به سال‌های مدرسه، کلاس درس و معلم ختم نمی‌شود؛^۴ از این رو در یک تقسیم‌بندی آموزش شامل این ابعاد می‌شود:

---

^۱ ماموریت دانشگاه بر اساس مصوبه مورخ ۷۹/۰۴/۲۸ عبارت است از: آموزش و پرورش افسرانی مومن، لایق، کارآمد، شجاع و مبتکر برای تصدی مشاغل نیروی زمینی آجا و همچنین سایر نیروها و سازمان‌ها در زمینه رسته‌های مشترک.

^۲ در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی با اتکال بر قدرت لایزال الهی و در افق چشم‌انداز بیست ساله کشور، دانشگاه افسری امام علی (ع)^۳ نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشگاهی است با جایگاه اول علمی و فناوری در بین دانشگاه‌های افسری نیروی زمینی کشورهای منطقه، تسهیل‌کننده آموزش و پرورش فرماندهانی مهارت یافته در علم و هنر جنگ، توانمند در تفکر خلاق، شجاع و با تقوی، دارای قضاوت مستند و اعتبار یافته، تصمیم‌گیری منطقی و صاحب عزم.

^۳ شناسایی و تعیین حیطه‌های اصلی دانشگاه با روش دلفی (خبرگان و متخصصان) انجام گرفت که ابتدا با توجه به ماموریت و چشم انداز بیست ساله دانشگاه هر کدام از متخصصان محورهای مورد نیاز را بیان کردند و بعد از جمع بندی این حیطه‌ها، طی چند مرحله (بر اساس روش دلفی) بین حیطه‌های مطرح شده متخصصان به توافق در زمینه پنج حیطه اصلی مورد نیاز برای پژوهش دست یافتند.

^۴ در این دیدگاه آموزش به معنای وسیع یادگیری می‌باشد و شامل فرایندی است که از گهواره تا گور در طول عمر انسان ادامه می‌یابد (مشاوران یونسکو، ۱۳۸۸)

جدول شماره ۲) تقسیم‌بندی انواع آموزش به نقل از مشاوران یونسکو (۱۳۸۸)

تعریف	نوع آموزش
این نوع آموزش به هر آنچه که انسان در طول عمر، به گونه‌ای سازمان نیافته و نامنظم در زمینه‌های دانش، توانش و بینش فرا می‌گیرد اطلاق می‌گردد؛ مانند: محیط خانواده و خانه، محیط کار و یا محیطی که فرد ساعات فراغت خود را می‌گذراند و...	مستمر ضمنی ۱ ضمنی ۱
آموزش رسمی یا مدرسه‌ای شامل آن قسمت از نظام آموزشی است که از کودکی آغاز شده است و تا آموزش عالی ادامه می‌یابد.	رسمی ۲
آموزش غیر رسمی به هر نوع فعالیت و کارآموزی اطلاق می‌شود که سازمان یافته است ولی خارج از نظام آموزش رسمی تحقق می‌پذیرد. مانند: دوره‌های آموزشی و کارآموزی کوتاه مدت.	غیر رسمی ۳

در پژوهش حاضر فرایند و مفهوم آموزش را معادل آموزش رسمی در نظر می‌گیریم. آموزش رسمی در دانشگاه شامل آموزش انواع دروس نظری^۴ و عملی^۵ است. پس آموزش به عنوان خلق محیط‌های یادگیری که در آن فعالیت‌های مورد نیاز به یادگیرندگان برای ساختن دانش و کسب توانایی تفکر به حداکثر می‌رسد تعریف می‌شود (سیف، ۱۳۹۱). برای پرورش افراد مطلوب باید یک نظام آموزشی کارآمد به وجود آید که در نظام آموزشی کارآمد اجزا و عناصر مختلف آن اعم از مواد درسی، دانش‌آموزان، معلم، وسایل آموزشی، فضا و تجهیزات، بودجه و اعتبارات و... با یکدیگر رابطه متقابل دارند تا دستیابی به هدف مورد انتظار را امکان‌پذیر سازند؛ برای مثال معلم باید صلاحیت‌های لازم را برای ایجاد چنین نقشی در نظام آموزشی را باید دارا باشد. یا روش‌های تدریس و فضای آموزشی باید از ویژگی‌های و شرایط لازم برخوردار باشند تا به تحقق یادگیری مفید و مؤثر کمک کنند، مجموعه فعالیت‌ها و عناصر بیان شده به صورت نظام‌دار توسط برنامه‌ریزی آموزشی انجام می‌گیرد (ملکی، ۱۳۹۰). برنامه‌ریزی آموزشی شامل کاربرد منظم روش‌های تحلیل در مورد هر یک از اجزای (عناصر) نظام آموزشی بود و هدف آن استقرار یک نظام آموزشی کارآمد است. (مشاوران یونسکو، ۱۳۸۸)

^۱. Informal Education

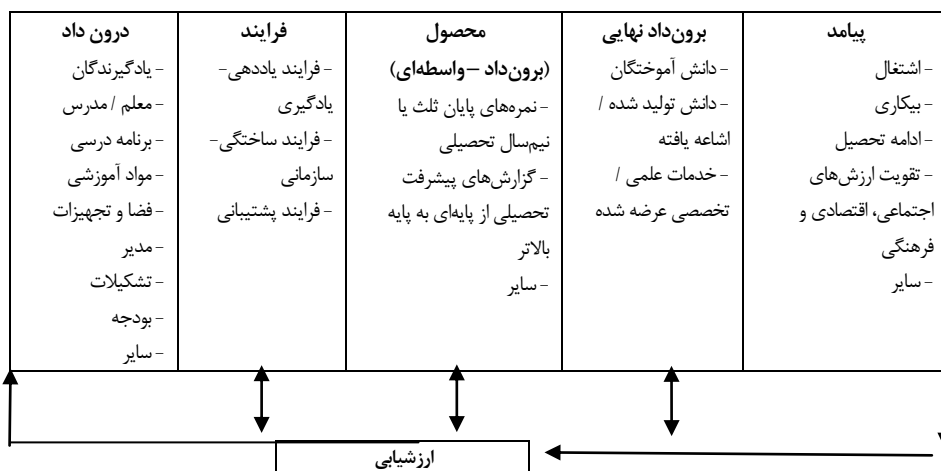
^۲. Formal Education

^۳. Non- Formal Education

^۴. دروسی است که در کلاس درس ارائه می‌گردد.

^۵. دروسی که در آزمایشگاه و کارگاه‌های آموزشی در دانشکده ارائه می‌شود.

کیفیت آموزش عالی؛ تطابق درون‌داد، فرایند، برون‌داد و پیامدهای این نظام با استانداردهایی که به منظور بهبود فعالیت‌های آموزش عالی و با توجه به رسالت‌ها، اهداف و انتظارات آموزش عالی تعریف و تدوین شده، می‌باشد. با توجه به دیدگاه سیستمی عوامل مختلف درون‌دادی، فرآیندی و برون‌دادی، در عملکرد نظام دخیل هستند و تمامی آن‌ها به نوعی در کیفیت نظام اثرگذارند (بازرگان، ۱۳۷۴). از دیدگاه بانک جهانی کیفیت آموزش دارای دو مؤلفه است: محیط (درون‌داد، فرایند) و عملکرد. هر چه محیط دارای کیفیت بالاتری باشد به همان میزان کیفیت عملکرد بالاتر می‌رود. (مشایخ، ۱۳۸۹)

نمودار شماره ۱) عناصر نظام آموزشی بر اساس الگوی عناصر سازمانی (مشایخ، ۱۳۸۹)

عقیدتی - سیاسی

عقیدتی - سیاسی سازمانی است با سلسله مراتب مستقل و متمرکز که دارای ماموریت رشد و گسترش فرهنگ و ارزش‌های اسلامی در ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آن‌ها بر اساس معیارها و ضوابط اسلامی و تدابیر و رهنمودها و دستورهای مقام رهبری است و وظایفی به این شرح بر عهده دارد: آموزش عقیدتی سیاسی کارکنان برای رشد مذهبی و سیاسی آنان، انجام فعالیت‌های تبلیغی برای کارکنان از قبیل انتشار جزوه‌ها و نشریه‌ها، تشکیل کتابخانه‌ها و نمایشگاه‌ها و تولید برنامه‌های رادیو و تلویزیونی ارتش و اداره مساجد و سایر مکان‌های مذهبی مربوط، ارائه خط مشی‌های مکتبی به واحدهای ذی‌ربط در جهت انطباق سازماندهی‌ها، مقررات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها با ضوابط و معیارهای اسلامی، نظارت بر حفظ و عمل به موازین اسلامی در تمامی زمینه‌ها و اعلام موارد خلاف به مسئولان برای رفع آن‌ها و گزارش به فرماندهی کل قوا در صورت لزوم، بررسی و ارزیابی کارکنان از

لحاظ شایستگی مکتبی جهت انتصاب، ترفیعات و ماموریت‌های خارج از کشور، انجام کلیه وظایف روابط عمومی ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آن (منصور، ۱۳۸۰).

جدول شماره ۳) مؤلفه‌ها و عناصر آموزش و عقیدتی - سیاسی

حیطه‌ها	پژوهشگر	مؤلفه‌ها / عناصر
آموزشی	ابراهیم زاده و محمد داودی (۱۳۸۸)	اصول آموزش، اهداف آموزش، رویکردهای یاددهی-یادگیری، روش‌های آموزش، برنامه ریزی آموزشی و درسی، محتوا، مدیریت دوره، مهارت‌های مربیان، طراحی فضای آموزشی، نقش‌ها و صلاحیت‌های یادگیرندگان و نظام ارزشیابی
	محبی و کریمی خویگانی (۱۳۹۲)	مدرس، محتوا، مکان آموزش، زمان آموزش، فضای فرهنگی تربیتی و نحوه ارزشیابی
	ملکی (۱۳۹۰)	مواد درسی، دانش آموزان، معلم، وسایل آموزشی، فضا و تجهیزات، بودجه و اعتبارات
عقیدتی - سیاسی	منصور (۱۳۸۰)	آموزش عقیدتی سیاسی، فعالیت‌های تبلیغی، ارائه خط مشی‌های مکتبی، نظارت بر حفظ و عمل به موازین اسلامی، بررسی و ارزیابی کارکنان.

پیشینه عملیاتی

کریمی و همکاران (۱۳۸۴) در پژوهشی به نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران با روش پیشنهادی شورای پژوهش حوزه سلامت برای توسعه پرداختند و در مجموعه نود و هشت عنوان تحقیقاتی در شانزده حیطه به عنوان اولویت‌های نهایی به تصویب شورای پژوهشی سازمان رسید. راشتون ۱ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش به شناسایی اولویت‌های پژوهش با روش دلفی در زمینه استخوان درمانی پرداختند. در مرحله نخست ۶۱۰ عنوان پژوهش از نمونه پژوهش گردآوری شد. در مرحله دوم ۶۹ عنوان پژوهش به عنوان پژوهش‌های مهم و دارای اولویت مشخص شد و در مرحله سوم موضوعات دارای اولویت را، در چهار محور بیان کردند. عامریون و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به نیازسنجی و تعیین اولویت‌های تحقیقاتی در حوزه اقتصاد سلامت در ایران پرداختند و یافته‌ها نشان داد با توجه به تحلیل داده‌ها و نظرات متخصصان، ۸ محور عمده تحقیقات شامل بازار نیروی انسانی، تأمین مالی و بیمه، ارزیابی اقتصادی فناوری سلامت، هزینه، درآمد و تولید مراکز ارائه خدمت، روش‌های پرداخت، خصوصی‌سازی، عدالت و عرضه تقاضای خدمات سلامت برای بخش اقتصاد تعیین شد. این محورها در مجموع شامل ۱۰۲ عنوان تحقیقاتی می‌شدند. مرتضوی و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهشی به اولویت‌بندی طرح‌های تحقیقاتی کشاورزی با تاکید بر

^۱.A.B. Rushton

فرایند تحلیل سلسله مراتبی پرداختند و نتایج این پژوهش شاخص‌های توسعه پایدار، توسعه عملی، امکان‌پذیری انجام تحقیق و توسعه اقتصادی به ترتیب به عنوان اولویت‌های موسسه تحقیقاتی اصلاح و تهیه بذر چغندر قند بیان نمود. راشتون و مور (۲۰۱۰) در پژوهشی به شناسایی بین‌المللی اولویت‌های پژوهشی برای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد فیزیوتراپی اسکلتی - عضلانی با روش دلفی پرداختند و ۲۳ موضوع را شناسایی کردند و از بین این موضوع‌ها ۱۴ عنوان دارای بیشترین اولویت از دیدگاه متخصصان بودند. امین‌الرعا و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به نیازسنجی پژوهشی در حیطه علوم رفتاری و اولویت‌های آن‌ها از دیدگاه دست‌اندرکاران بهداشت روان شهر اصفهان پرداختند و بیان کردند پژوهش در حیطه‌های اعتیاد، خودکشی و خانواده از اولویت بیشتری برخوردار است. دماری و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهشی به نیازسنجی و تعیین اولویت‌های تحقیقاتی معاونت درمان سازمان تأمین اجتماعی در سه سال آینده بخش درمان سازمان پرداختند یافته‌هایشان بیش از ۴۰۰ عنوان پژوهش و اولویت‌بندی این پژوهش‌ها را در ۹ حیطه بیان نمود. فتحی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به طراحی سازوکار اولویت‌بندی پژوهشی برای نظام آموزش و پرورش ایران پرداخت و الگوی نیازسنجی پژوهشی را برای نظام آموزشی طراحی نمود. نتایج کلی حاصل این پژوهش حاکی از آن است که صاحب‌نظران پژوهشی با تعاریف و مفاهیم مطرح شده، فرضیه‌ها و اصول نیازسنجی پژوهشی و ساختار و چارچوب اصلی الگوی نیازسنجی پژوهشی مطرح شده به میزان زیادی موافق بوده و بر اجرای آن تأکید داشتند.

بنابراین با توجه به مطالب بیان شده در زمینه‌های جایگاه و اهمیتی که نیازسنجی پژوهشی در پژوهش حاضر به نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهش حیطه آموزش و عقیدتی - سیاسی دانشگاه افسری امام علی (ع) می‌پردازیم که در جهت تحقق این اهداف پرسش‌های زیر مورد توجه قرار گرفت:

پرسش‌های تحقیق

- نیازهای پژوهشی در حیطه آموزش دانشگاه افسری امام علی (ع) و اولویت‌بندی‌های آن کدامند؟
- نیازهای پژوهشی در حیطه عقیدتی - سیاسی دانشگاه افسری امام علی (ع) و اولویت‌بندی‌های آن کدامند؟

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر کمی و کیفی (آمیخته) با توجه به هدف از نوع مطالعات کاربردی است؛ از لحاظ شیوه جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها؛ روش مورد استفاده روش توصیفی-اکتشافی و به خصوص تحلیل محتواست. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه فرماندهان، مدیران، رؤسای دواير، مدیران گروه‌های آموزشی می‌باشند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش نمونه‌گیری هدفمند است. معیارهای ورود این افراد به مطالعه عبارتند از: تمایل به همکاری، داشتن تجربه و سابقه کاری، داشتن سابقه کار پژوهشی، داشتن حداقل مدرک کارشناسی‌ارشد. از آنجا که در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده می‌شود، در پژوهش حاضر حجم نمونه پژوهش برابر با ۵۴ نفر است.

ابزارهای پژوهش

ابزار گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر شامل چهار پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد که عبارتند از: پرسشنامه نیازسنجی پژوهشی حیطه آموزشی و حیطه عقیدتی-سیاسی: این دو پرسشنامه به صورت باز پاسخ به منظور شناسایی مسائل و زمینه‌های مورد نیاز پژوهش در دو حیطه آموزش و عقیدتی-سیاسی طراحی شد. پرسشنامه‌های حاضر از دو قسمت تشکیل شده است: قسمت اول پرسشنامه دربردارنده ویژگی‌ها و مشخصات بیوگرافی نمونه پژوهش و قسمت دوم دربرگیرنده موضوع‌های پیشنهادی پژوهشی افراد نمونه پژوهش در محور مربوطه بود. برای تعیین روایی صوری و محتوای هر دو پرسشنامه از چهار نفر از استادان متخصص خواسته شد در مورد ارتباط محتوایی آزمون با هدف پژوهش نظرات خود را مطرح نمایند که بعد از دریافت نظرات این متخصصان تغییرات لازم در پرسشنامه اعمال گردید. پایایی ابزار پژوهش با روش پایایی بین درجه‌بندی کنندگان^۱ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پایایی به دست آمده نشان داد، پرسشنامه نیازسنجی پژوهشی حیطه آموزش دارای ضریب توافق ۰/۶۸ و پرسشنامه نیازسنجی پژوهشی حیطه عقیدتی-سیاسی دارای ضریب توافق ۰/۷۲ بود که این ضریب نشان‌دهنده پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

پرسشنامه اولویت‌بندی پژوهش‌های حیطه آموزش و حیطه عقیدتی-سیاسی: این دو پرسشنامه برای تعیین اولویت پژوهش‌های پیشنهاد شده توسط متخصصان در حیطه‌های مربوط طراحی شد. در این مرحله بعد از شناسایی و تعیین شاخص‌های پژوهش‌های^۲ و زیر‌عناوین، آن‌ها را بر اساس شش شاخص: ضرورت پژوهش، نیاز سازمانی، قابلیت اجرایی، هزینه-فایده، تأثیر سازمانی، تازگی موضوع

^۱. Interrater reliability

^۲. با روش تحلیل محتوا

پژوهش مورد ارزیابی و اولویت‌بندی قرار می‌دهیم و به هر شاخص و زیر عنوان آن در این شش حیطه نمره‌ای در مقیاس لیکرت نمره ۱ (خیلی کم)، نمره ۲ (کم)، نمره ۳ (متوسط)، نمره ۴ (زیاد)، نمره ۵ (خیلی زیاد) تعلق می‌گیرد. برای تعیین روایی صوری و محتوایی از چهار نفر از استادان متخصص خواسته شد در مورد ارتباط محتوایی آزمون با هدف پژوهش نظرات خود را مطرح نمایند که بعد از دریافت نظرات این متخصصان، تغییرات لازم در پرسشنامه اعمال گردید. پایایی ابزار با روش پایای روش‌های درجه‌بندی یا رتبه‌بندی ۱ گیلفورد (۱۹۴۵) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پایای نشان داد، پرسشنامه اولویت‌بندی پژوهش‌های حیطه آموزش دارای ضریب پایایی ۰/۷۳ و پرسشنامه اولویت‌بندی پژوهش‌های حیطه عقیدتی - سیاسی دارای ضریب پایایی ۰/۷۶ بود که این ضریب نشان‌دهنده پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

در پژوهش حاضر برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای آماری SPSS و روش‌های آماری (شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، شاخص ضریب توافق (تی کندال) جهت تحلیل متغیرها و سوالات پژوهش استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های سوالات پژوهش (تحلیل داده‌ها)

سوال اول: نیازهای پژوهشی در حیطه آموزش دانشگاه افسری امام علی (ع) و اولویت‌بندی‌های آن کدامند؟

کلیه موضوع‌های پیشنهادی در حیطه آموزش ۱۳۱ عنوان بود که از این عناوین پیشنهادی ۸۳ عنوان آن به صورت تکراری توسط متخصصان بیان شده بود. با لحاظ نمودن و حذف عناوین تکراری، ۴۵ عنوان پژوهشی پیشنهادی استخراج شد. (جدول شماره ۴). به منظور شناسایی محورهای موجود در عناوین پژوهش‌های پیشنهادی از روش تحلیل محتوا استفاده شد. برای انجام تحلیل محتوا بعد از گردآوری عناوین پیشنهادی توسط متخصصان نخست به شناسایی و کدگذاری نکات کلیدی عناوین پرداختیم و در گام بعدی از این کدهای شناسایی شده به شکل‌گیری مفاهیم می‌پرداختیم.^۳

^۱.Rating

^۲.Guilford

^۳. با توجه به محدودیت تعداد صفحات مقاله، جدول مرحله کدگذاری به خاطر حجم بالای آن نیامده است.

جدول شماره ۵) مفاهیم استخراج شده از عناوین پژوهش‌های پیشنهادی توسط متخصصان در حیطه آموزش

ردیف	نکات کلیدی حاصل از پرسشنامه	شماره پاسخ گر	مفاهیم	فراوانی	درصد فراوانی
۱	بررسی علل پایین بودن انگیزه در دانشجویان جهت یادگیری مطالب درسی	۳-۶-۸-۳۶-۴۸	انگیزه تحصیلی	۵	۴٪
۲	بررسی راه‌های ارتقای کیفیت آموزش علمی در دانشجویان	۴۳-۵	آموزش علمی	۲	۲٪
۳	مطالعه تطبیقی عناصر آموزشی بین دانشگاه افسری با دانشگاه‌های داخلی و خارج	۱-۷-۱۹-۳۳	مطالعه تطبیقی عناصر آموزشی	۴	۳٪
۴	بهبود، بازنویسی و تغییر سیستم نظارت بر استادان فعلی	۸-۲	نظارت و ارزشیابی استادان	۲	۲٪
۵	بررسی و ارائه راهکارهایی جهت مسئله خواب دانشجویان در کلاس درس	۱-۱۳-۱۷-۵۴-۵۱-۴۱	مسئله خواب دانشجویان	۶	۴٪
۶	اعتماد به نفس دانشجویان	۹-۱۶-۱۴	اعتماد به نفس	۳	۲٪
۷	بررسی علل افت تحصیلی در دانشجویان	۱۰-۱۲-۱۸-۲۹	افت تحصیلی	۴	۳٪
۸	بررسی وضعیت اجرای روش‌های نوین تدریس	۵-۱۵-۲۱	روش نوین تدریس	۳	۲٪
۹	بازسازی هدف‌های آموزشی و پرورشی با نگاه واقع‌گرایانه، جهان شمول و از پنجره مبانی مکتبی و ملی	۲۳-۲۷	اهداف آموزشی	۲	۲٪
۱۰	ارزیابی محتوای کتاب‌های درسی دانشجویان	۲۲-۳۰-۳۱-۴۲-۴۷-۵۰	محتوا	۶	۴٪
۱۱	بررسی تأثیر روش آموزش استاد با فرماندهان در پیشرفت تحصیلی	۲۴-۲۵-۵۲	تأثیر آموزش استادان و فرمانده	۳	۲٪
۱۲	بررسی رویکردهای فرماندهان تیپ دانشجویان به آموزش‌های علمی	۴۰-۵۳	رویکرد فرماندهی (حمایتی)	۲	۲٪
۱۳	بررسی وضعیت روش‌های تدریس فعال و مشارکتی در دانشگاه و نقش آن در پیشرفت تحصیلی	۳۳-۳۹	روش تدریس فعال	۲	۲٪
۱۴	بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان	۴۵-۴۶	سبک یادگیری	۲	۲٪
۱۵	بررسی روش‌های ارزیابی و برگزاری آزمون‌های کلاسی در دانشگاه افسری	۷-۲۵-۳۶	آزمون و ارزشیابی	۳	۲٪
۱۶	بررسی وضعیت روش‌های تدریس	۲۶-۲۲-۳۵	وضعیت تدریس	۳	۲٪
۱۷	بررسی وضعیت زمان‌ها و مکان‌های آموزش دروس بر اساس استانداردهای آموزشی	۱۰-۱۵-۲۷	شرایط مکانی و زمانی یادگیری	۳	۲٪
۱۸	ارزیابی وضعیت کلاس‌های درس با استانداردهای آموزشی	۳۰-۳۴	شرایط روانی و فیزیکی یادگیری	۲	۲٪
۱۹	شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش کیفیت آموزش استادان	۵-۲۸-۴۴	کیفیت آموزشی استادان	۳	۲٪

نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهش حیطه آموزش و عقیدتی - سیاسی دانشگاه افسری امام علی (ع) / ۸۵

۲۰	بررسی وضعیت روش‌های مطالعه در دانشجویان	۴۵-۱۳-۳	روش‌های مطالعه	۳	٪۲
۲۱	بررسی صلاحیت‌های اخلاقی و حرفه‌ای استادان	۵۰-۳۷	صلاحیت اخلاقی و حرفه‌ای استادان	۲	٪۲
۲۲	بررسی و ارائه راهکارهایی برای مدیریت کلاس	۵۴-۵۳-۳۹	روش‌های مدیریت کلاس	۳	٪۲
۲۳	مقایسه وضعیت رشته‌های تحصیلی با سایر رشته تحصیلی در دانشگاه‌های نظامی	۱۲-۱۶-۱۹-۳۱-۲۵	مطالعه تطبیقی وضعیت رشته تحصیل	۵	٪۴
۲۴	بررسی وضعیت استفاده از منابع فناوری آموزش در فرایند یاد دهی و یادگیری	۲۰-۱۹-۷-۱	فناوری آموزشی شبیه سازی	۴	٪۳
۲۵	بررسی عوامل مؤثر بر نظارت اثربخش آموزشی بر دانشجویان	۵۰-۳۹-۳۶	اثربخشی آموزشی	۳	٪۲
۲۶	بررسی کاربرد روش تدریس اکتشافی در دانشجویان	۳۱	تدریس اکتشافی	۱	٪۱
۲۷	طراحی الگو مدیریت کلاس در دانشگاه افسری	۵۲-۴۱	طراحی مدل مدیریت کلاس	۲	٪۲
۲۸	بررسی جامعه شناختی عوامل مؤثر بر انگیزه و علاقه‌مندی تحصیلی در دانشجویان	۴۹-۳	انگیزه و علاقه‌مندی تحصیلی	۲	٪۲
۲۹	طراحی الگوی تحکیم و توسعه خلاقیت و نوآوری در دانشجویان	۴۱	خلاقیت و نوآوری	۱	٪۱
۳۰	عوامل مؤثر بر توسعه آینده‌پژوهی در استادان و دانشجویان	۶	آینده پژوهی استادان	۱	٪۱
۳۱	بررسی تطبیقی اثربخشی و کارایی استادان نظامی و غیر نظامی	۳۷-۱۴	مطالعه تطبیقی کارایی و اثربخشی استادان	۲	٪۲
۳۲	نیازسنجی آموزشی دانشجویان افسری و شاغل در یگان و تطبیق با دروس آموزشی در دانشگاه‌های دیگر داخلی و خارجی	۳۰-۱۶-۸	مطالعه تطبیقی نیازسنجی آموزشی	۳	٪۲
۳۳	به روز رسانی محتوای دروس متناسب با نیازهای دانشجویان افسری و تغییرات اجتماعی	۵۱-۴۳-۲۳-۵۴	محتوا و تغییرات اجتماعی	۴	٪۳
۳۴	بررسی نقش و تأثیر آزمایشگاه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان	۱۷-۲	تأثیر آزمایشگاه در یادگیری فناوری	۲	٪۲
۳۵	استفاده از روش‌های تدریس شبیه‌سازی در دانشجویان	۳۱	روش تدریس شبیه سازی	۱	٪۱
۳۶	نیازسنجی برنامه‌های فوق برنامه دانشجویان در راستای نیازهای علمی و نظامی دانشجویان	۴۸-۴۴-۲۷	فوق برنامه	۳	٪۲
۳۷	بررسی وضعیت بهداشت روانی در دانشجویان و محیط دانشگاه	۲۹-۱۶-۹-۴	محیط و بهداشت روانی	۴	٪۳
۳۸	بررسی عوامل مؤثر بر اضطراب آزمون دانشجویان	۴۹-۴۶-۲۲	اضطراب آزمون	۳	٪۲
۳۹	استاندارد سازی فرایند آموزش و یادگیری	۳۱-۱۸-۹	استاندارد سازی	۳	٪۲

		روش آموزش			
۴۰	نیازسنجی و بازبینی رشته‌ها و برنامه‌های آموزشی	۱۱-۱۹-۲۷-۴۰	رشته و برنامه‌های آموزشی	۴	٪۳
۴۱	عوامل مؤثر بر توسعه و تقویت ارتباط دانشجو و استاد	۱۰-۱۹-۴۲	ارتباط استاد - دانشجو	۳	٪۲
۴۲	رشته‌های تحصیلی، تنوع آن و گسترش رشته‌ها	۱۰-۱۳-۲۹	رشته‌های تحصیلی	۳	٪۲
۴۳	سرفصل‌ها و برنامه درسی	۲۷-۳۲-۳۶-۴۸	رئوس و فهرست مطالب	۴	٪۳
۴۴	بررسی عوامل مؤثر بر وقوع جرم در میان سربازان وظیفه	۵-۱۰-۵۴	عوامل وقوع جرم	۳	٪۲
۴۵	بررسی و نیازسنجی وضعیت تغذیه دانشجویان	۲۰-۵۰	وضعیت تغذیه	۲	٪۲

با تحلیل محتوای عناوین حیطة آموزش ۴۵ مفهوم در عناوین پیشنهادی توسط متخصصان شناسایی شد.

جدول شماره ۶) شکل‌گیری محورها(مقوله‌ها) از مفاهیم در عناوین پژوهشی پیشنهادی توسط متخصصان در حیطة آموزش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

ردیف	مقوله (محور)	مفاهیم	(شماره پاسخ گر)	فراوانی	درصد فراوانی
۱	فناوری آموزشی	فناوری آموزشی شبیه سازی- تأثیر آزمایشگاه در یادگیری فناوری	۱-۷-۱۹-۲۰-۱۷-۱۷	۶	٪۵
۲	روان‌شناسی یادگیری	سبک یادگیری- شرایط مکانی و زمانی یادگیری - شرایط روانی و فیزیکی یادگیری - روش‌های مطالعه- روش‌های مدیریت کلاس - طراحی الگوی مدیریت کلاس	۴۵-۴۶-۴۱-۵۲-۱۰-۱۵-۲۷-۳۹-۵۳-۱۳-۴۵-۳۰-۳۴-۵۴	۱۵	٪۱۱
۳	بهداشت روانی دانشجویان	مسئله خواب - اعتماد به نفس - رویکرد فرماندهی (حمایتی)- محیط و بهداشت روانی - اضطراب آزمون - عوامل وقوع جرم - وضعیت تغذیه	۱-۱۳-۱۷-۴۱-۵۱-۵۴-۹-۱۶-۱۴-۴۰-۵۳-۲۰-۵۰-۵-۱۰-۵۴-۴۶-۲۲-۴۹-۴۰-۲۹-۱۶-۹	۲۳	٪۱۴
۴	انگیزه	انگیزه تحصیلی - اکتفا تحصیلی - انگیزه و علاقه‌مندی تحصیلی - خلاقیت و نوآوری	۳-۴۹-۴۱-۳-۶-۸-۳۶-۴۸-۱۲-۱۰-۱۲-۲۹	۱۲	٪۱۰
۵	استادان	تأثیر آموزش استادان و فرمانده - کیفیت آموزشی استادان - آینده پژوهشی استادان - ارتباط استاد - دانشجو	۲۴-۲۵-۵۲-۱۰-۱۹-۴۲-۵-۳۸-۴۴-۳۷-۵۰	۱۲	٪۱۰
۶	برنامه درسی	آموزش علمی - نظارت و ارزشیابی - روش نوین - تدریس - اهداف آموزشی - محتوا - روش تدریس فعال - آزمون و ارزشیابی - وضعیت تدریس - صلاحیت اخلاقی و حرفه‌ای استادان - اثربخشی آموزشی - تدریس اکتشافی - محتوا و تغییرات اجتماعی - روش تدریس شبیه سازی- فوق برنامه- استاندارد سازی روش آموزش- رشته‌های تحصیلی - رئوس و فهرست مطالب- رشته و برنامه‌های آموزشی	۲۷-۳۲-۳۶-۴۸-۱۰-۱۳-۲۹-۱۱-۱۱-۲۹-۱۹-۲۷-۴۰-۱۸-۳۱-۳۱-۲۷-۴۴-۴۸-۳۱-۲۳-۴۴-۵۱-۴۳-۲۳-۳۶-۳۶-۳۵-۷-۲۵-۳۳-۲۹-۲۲-۳۰-۳۱-۴۲-۴۷-۵۰-۲۳-۲۷-۵-۲۱-۱۵-۴۳	۴۹	٪۳۹

۷	مطالعات تطبیقی	مطالعه تطبیقی وضعیت رشته تحصیل - مطالعه تطبیقی کارایی و اثربخشی استادان - مطالعه تطبیقی نیازسنجی آموزشی - مطالعه تطبیقی عناصر آموزشی	۸-۱۶-۳۰-۱۴-۳۷-۱۲- ۱۶-۱۹-۲۵-۳۱-۱-۷-۱۹- ۳۳	۱۴	۱۱٪
---	----------------	--	--	----	-----

با بررسی و تحلیل محتوا و مفاهیم ارائه شده در عناوین پژوهشی پیشنهادی می‌توان عناوین پژوهشی پیشنهادی در محور آموزش را به ۷ محور تقسیم‌بندی نمود. فناوری آموزشی، روان‌شناسی یادگیری، بهداشت روانی دانشجویان، انگیزه، استادان، برنامه درسی، مطالعات تطبیقی. نتایج تحلیل جدول شماره (۶) نشان داد محور برنامه درسی دارای بیشترین عنوان پژوهشی (۴۹ عنوان) مورد نیاز پژوهش است. محور فناوری با ۶ عنوان دارای کمترین تعداد عناوین پژوهشی مورد نیاز است. به ترتیب فراوانی عناوین پژوهشی پیشنهادی برای حیطه‌های آموزشی می‌توان این محورها را بر اساس فراوانی به این ترتیب بیان نمود: برنامه درسی (۴۹ عنوان)، بهداشت روانی دانشجویان (۲۳ عنوان)، روان‌شناسی یادگیری (۱۵ عنوان)، مطالعات تطبیقی (۱۴ عنوان)، انگیزه (۱۲ عنوان)، استادان (۱۲ عنوان)، فناوری آموزشی (۶ عنوان).

جدول شماره ۷) نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی محورهای آموزشی در دانشگاه افسری امام علی (ع)^۴

محورهای حیطه آموزش	رتبه میانگین	رتبه	تعداد	مقدار مجذور خی	درجه آزادی	سطح معناداری
برنامه درسی	۶/۱۳	۱	۵۴	۲۳۵/۱۴۲	۶	**۰/۰۰۰
بهداشت روانی دانشجویان	۵/۹۱	۲				
مطالعات تطبیقی	۵/۸۹	۳				
انگیزه	۵/۷۳	۴				
روان‌شناسی یادگیری	۵/۵۴	۵				
استادان	۵/۱۱	۶				
فناوری آموزشی	۴/۶	۷				

** $(P < 0/01)$

برای مقایسه هفت محور شناسایی شده به منظور رتبه‌بندی آن‌ها از لحاظ اهمیت و ضرورت پژوهش از آزمون آماری فریدمن استفاده گردیده که نتایج آن در جدول شماره (۷) خلاصه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مقدار مجذور خی محاسبه شده برای هفت محور مورد مطالعه با 6 درجه آزادی برابر است با $235/142$ که از لحاظ آماری در سطح $0/01$ معنادار می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت رتبه‌های محورهای حیطه آموزش از نظر پاسخگویان نسبت به یکدیگر اختلاف معناداری دارد (قبول فرض $H1$) و محورهای برنامه درسی، بهداشت روانی دانشجویان، مطالعات

^۱. Friedman test

تطبیقی، انگیزه، روان‌شناسی یادگیری، استادان و فناوری آموزشی به ترتیب در رتبه‌های اول تا هفتم قرار می‌گیرند.

سوال دوم: نیازهای پژوهشی در حیطه عقیدتی - سیاسی دانشگاه افسری امام علی^(ع) و اولویت‌بندی‌های آن کدامند؟

کلیه موضوع‌های پیشنهادی در حیطه عقیدتی - سیاسی ۱۲۸ عنوان بود که از این عناوین پیشنهادی ۹۳ عنوان آن به صورت تکراری توسط متخصصان بیان شده بود با لحاظ نمودن این عناوین تکراری ۳۵ عنوان پژوهشی پیشنهادی استخراج شد. (جدول شماره ۸) به منظور شناسایی شاخص‌های موجود در عناوین پژوهش‌های پیشنهادی از روش تحلیل محتوا استفاده کردیم. برای انجام تحلیل محتوا بعد از گردآوری عناوین پیشنهادی توسط متخصصان نخست به شناسایی و کدگذاری نکات کلیدی عناوین پرداختیم و در گام بعدی از این کدهای شناسایی شده به شکل‌گیری مفاهیم می‌پردازیم. ۱.

جدول شماره ۸) جدول مفاهیم استخراج شده از عناوین پژوهش‌های پیشنهادی توسط متخصصان در حیطه عقیدتی -

سیاسی در دانشگاه افسری امام علی^(ع)

ردیف	نکات کلیدی (از عناوین پیشنهادی حاصل از پرسشنامه)	کد (شماره پاسخ گر)	مفاهیم	فراوانی	درصد فراوانی
۱	تعیین و تبیین اندیشه‌های مقام معظم رهبری در حوزه اطاعت پذیری، منش فرماندهی، بصیرت	۶-۱۵-۲۴	آموزش بصیرت، منش فرماندهی از دیدگاه مقام معظم رهبری	۳	۲٪
۲	بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای بعد دینی و معنوی در دانشجویان افسری	۱۱-۳۲-۴۰-۵۱-۵۴	ارتقای دینی و معنوی	۵	۴٪
۳	بررسی تأثیر برنامه‌های شاد و مفرح در محیط‌های نظامی	۳-۱۰-۱۹	برنامه‌های شاد و مفرح	۳	۲٪
۴	بررسی علل، موانع و لغزشگاه‌های اخلاقی دانشجویان نظامی	۹-۱۳-۲۴-۳۶	علل لغزش اخلاقی	۴	۳٪
۵	بررسی روش‌های آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم	۵-۱۴-۲۳-۲۶-۲۷-۳۱-۳۹-۴۷	آموزش قرآن	۸	۶٪
۶	شناسایی روش نوین آموزش احکام و روان‌خوانی و روخوانی قرآن کریم	۵-۱۷-۱۹-۴۹-۵۰	آموزش احکام	۵	۴٪
۷	بررسی میزان تأثیر شرایط خانواده بر گزینش مناسب دانشجویان افسری	۲۰	تأثیر شرایط خانوادگی بر گزینش دانشجو	۱	۱٪
۸	ارائه و شناسایی الگوی یک افسر متدین از دیدگاه قرآن و روایات اهل	۲-۱۸	الگوی افسر متدین	۲	۲٪

				بیت	
۹	۳	سبک‌های زندگی نظامیان	۴۰-۲۵-۲۱	شناسایی سبک‌های زندگی نظامیان از دیدگاه اسلام	۲٪
۱۰	۴	علل ناهنجاری‌های اخلاقی	۳۸-۲۴-۲۲-۶	بررسی علل و عوامل ناهنجاری‌های اخلاقی رفتاری دانشجویان در باورها دینی دانشجویان	۳٪
۱۱	۳	نهادینه کردن اخلاق فرماندهی	۳۱-۳۰-۱۶	شناسایی و نهادینه کردن وظایف اخلاقی فرماندهان نظامی در محیط دانشجویی	۲٪
۱۲	۳	شاخص‌های یک افسر از دیدگاه قرآن	۵۳-۴۷-۷	تدوین محتوا و دروس علمی بر اساس شاخص‌های یک افسر نظام از دیدگاه اسلام در آیات و روایات	۲٪
۱۳	۲	تأثیر فعالیت‌ها و آموزش‌های سیاسی	۳۱-۱۳	بررسی نقش و تأثیر فعالیت‌ها و دوره‌های آموزشی عقیدتی - سیاسی در دانش، نگرش و رفتار دانشجویان و کارکنان	۲٪
۱۴	۳	ارتقای سطح مقاومت در برابر استکبار	۲۸-۲۷-۱۴	بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای سطح مقاومت در برابر استکبار جهانی	۲٪
۱۵	۴	بیداری اسلامی	۴۹-۳۴-۹-۸	بررسی تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر بیداری اسلامی	۳٪
۱۶	۴	نقش جهاد، شجاعت و ایثار	۵۱-۲۸-۱۷	بررسی و نقش مبانی جهاد، شجاعت و ایثار از دیدگاه قرآن کریم	۳٪
۱۷	۶	رشد اخلاق دینی	۴۸-۴۶-۳۲-۲۵-۵۴-۴۹	شناسایی عوامل مؤثر بر رشد اخلاق دینی در نظامیان	۵٪
۱۸	۴	رسالت و نقش سیاسی نظامیان	۴۳-۲۰-۱۶-۱۲	تبیین و تعیین دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد رسالت و نقش سیاسی نظامیان در جامعه	۳٪
۱۹	۲	هوش معنوی	۲۹-۲۶	بررسی وضعیت هوش معنوی در کارکنان و دانشجویان افسری	۲٪
۲۰	۳	جنگ نرم	۴۷-۳۹-۲۷	جنگ نرم و رویکردهای امروزی برخورد با آن در دانشجویان افسری	۲٪
۲۱	۳	بحران سوریه و کشورهای حاشیه خلیج فارس	۴۵-۳۲-۱۵	بررسی بحران سوریه و تأثیر اختلافات ایران و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس	۲٪
۲۲	۲	قابلیت‌های فرهنگی کشور در روابط خارجی	۴۸-۲	شناسایی قابلیت‌های فرهنگی ایران برای گسترش روابط با همسایگان	۲٪
۲۳	۵	فضایل اخلاقی	۴۹-۲۹-۲۲-۶-۵۳	بررسی نقش فضایل اخلاقی در فرماندهی از دیدگاه قرآن کریم	۴٪
۲۴	۵	الگوهای اخلاق اسلامی	۵۲-۲۸-۱۷-۶-۱	تبیین الگوهای اخلاقی از دیدگاه قرآن	۴٪

کریم					
۲۵	بررسی علل و عوامل مؤثر افزایش رغبت دانشجویان به مسائل و احکام دینی، شرکت در نماز و مراسم‌های مذهبی	۵۰-۴۸-۳۳-۸	علل رغبت به مسائل دینی	۴	۳٪
۲۶	بررسی دیدگاه اسلام درباره تشویق، تنبیه و برخورد نظامی	۱۹-۷	تشویق و تنبیه در اسلام	۲	۲٪
۲۷	بررسی نحوه امر به معروف و نهی از منکر در مراکز نظامی با رویکرد اسلامی	۴۶-۳۵-۲۸-۱۶	امر به معروف و نهی از منکر	۴	۳٪
۲۸-	شناسایی علل و عوامل استقبال دانشجویان نظامی از اجرای برنامه‌های دینی- مذهبی	۴۰-۳۷-۳۳-۲۹-۴۹	برنامه دینی - مذهبی	۵	۴٪
۲۹	بررسی میزان تأثیر دانش دینی بر رفتار و باورهای دینی در دانشجویان افسری	۵۴-۳۷-۳	دانش دینی و رفتار و باور دینی	۳	۲٪
۳۰	بررسی علل و عوامل مؤثر بر اثربخشی آموزش‌های عقیدتی-سیاسی	۳۰-۲۳-۹	اثربخشی آموزش‌های عقیدتی سیاسی	۳	۲٪
۳۱	بررسی نقش معرفت دینی و مذهبی در کارآمدی عناصر نظامی	۵۱-۴۰-۱۸	معرفت دینی و کارآمدی	۲	۲٪
۳۲	نهادینه کردن اخلاق اسلامی در برخورد و رفتار نظامیان	۴۶-۴۳-۳۲-۱۰-۴۹	نهادینه کردن اخلاق اسلامی	۵	۴٪
۳۳	بررسی میزان تأثیر فعالیت‌های فرهنگی در ارتقای معنویت دانشجویان افسری	۳۶-۲۱-۱۹-۵	فعالیت فرهنگی و ارتقای معنویت	۴	۳٪
۳۴	شناسایی علل و عوامل بی‌انگیزگی دینی دانشجویان افسری	۴۵-۳۰-۱۷-۵-۴۹-۵۳	علل بی‌انگیزگی دینی	۶	۵٪
۳۵	تبیین و تعیین دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد اخلاق و رفتار نظامی	۴۱-۲۰-۱۱	اخلاق و رفتار نظامی از دیدگاه رهبری	۳	۲٪

با تحلیل محتوای عناوین حیطه آموزش ۳۵ مفهوم در عناوین پیشنهادی توسط متخصصان

شناسایی شد.

جدول شماره ۹) شکل‌گیری محور(ها) (مقوله‌ها) از مفاهیم در عناوین پژوهشی پیشنهادی توسط متخصصان در حیطه

آموزش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

ردیف	شاخص	مفاهیم	نشانه‌گر (پاسخ‌گر)	فراوانی	درصد فراوانی
۱	تربیت و آموزش	آموزش بصیرت، منش فرماندهی از دیدگاه مقام معظم رهبری - ارتقای دینی و معنوی - علل لغزش اخلاقی -	۱۱-۲۰-۴۱-۱۰-۳۲-۴۳-۴۶-۴۹-۳۰-۱۷-۵-۴۹-۵۳-۳۰-۲۳-۹-۵۱-۴۰-۱۸-۳	۹۴	۷۳٪

		۳۷-۵۴-۱۶-۲۸-۳۵-۴۶-۷ ۱۹-۸-۳۳-۴۸-۱-۵۰-۱۷-۶ ۲۸-۶-۵۲-۲۲-۴۹-۵۳ ۲۶-۲۹-۲۵-۳۳-۴۶-۴۸-۴۹ ۵۴-۱۷-۲۸-۵۱-۷-۴۷-۵۳ ۱۶-۳۰-۳۱-۶-۲۲-۲۴-۳۸ ۲۱-۲۵-۴۰-۲-۱۸-۵-۱۷ ۱۹-۴۹-۵۰-۵-۱۴-۲۳-۲۶ ۲۷-۳۱-۳۹-۴۷-۹-۱۳-۲۴ ۳۶-۱۱-۳۲-۴۰-۴۱-۵۴-۶ ۲۴-۱۵	آموزش قرآن- آموزش احکام - الگوی افسر متدین - سبک‌های زندگی نظامیان - علل ناپهنجاری‌های اخلاقی- نهادینه کردن اخلاق فرماندهی- شاخص‌های یک افسر از دیدگاه قرآن - نقش جهاد، شجاعت و ایثار - رشد اخلاق دینی- هوش معنوی- فضایل اخلاقی- الگوهای اخلاق اسلامی- علل رغبت به مسائل دینی- تشویق و تنبیه در اسلام- امر به معروف و نهی از منکر- دانش دینی و رفتار و باور دینی- اثربخش آموزش‌های عقیدتی سیاسی- معرفت دینی و کارآمدی- نهادینه کردن اخلاق اسلامی- علل بی‌انگیزگی دینی- اخلاق و رفتار نظامی از دیدگاه رهبری	
۲	فرهنگی	۳-۱۰-۱۹-۲۰-۱۳-۳۱-۵ ۱۹-۲۱-۳۶-۲۹-۳۳-۳۷-۴۰ ۴۹	برنامه‌های شاد و مفرح- تأثیر شرایط خانوادگی بر گزینش دانشجو- تأثیر فعالیت و آموزش‌های سیاسی - برنامه دینی و مذهبی- فعالیت فرهنگی و ارتقای معنویت	۱۵ %۱۲
۳	سیاسی	۲-۴۸-۱۲-۱۶-۲۰-۴۳-۹-۸ ۳۴-۴۹-۱۵-۳۲-۴۵-۱۴-۲۷ ۲۸-۳۷-۳۹-۴۷	ارتقای سطح مقاومت در برابر استکبار- بیداری اسلامی- رسالت و نقش سیاسی نظامیان- جنگ نرم- بحران سوریه و کشورهای حاشیه خلیج فارس- قابلیت‌های فرهنگی کشور در روابط خارجی	۱۹ %۱۵

با بررسی و تحلیل محتوا و مفاهیم ارائه شده در عناوین پژوهشی پیشنهادی می‌توان عناوین پژوهشی پیشنهادی در حیطه عقیدتی- سیاسی را به ۳ محور تقسیم‌بندی نمود. این محورها عبارتند از: تربیت و آموزش، فرهنگی و سیاسی. نتایج تحلیل جدول شماره (۱۰) نشان داد محور تربیت و آموزش دارای بیشترین عنوان پژوهشی (۹۴ عنوان) مورد نیاز پژوهش است و محور فرهنگی با ۱۵ عنوان دارای کمترین تعداد عناوین پژوهشی مورد نیاز است. به ترتیب فراوانی عناوین پژوهشی پیشنهادی برای محورهای عقیدتی- سیاسی می‌توان این محورها را بر اساس فراوانی به این ترتیب بیان نمود: تربیت و آموزش (۹۴ عنوان)، سیاسی (۱۹ عنوان)، فرهنگی (۱۵ عنوان).

جدول شماره ۱۰) نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی محورهای حیطه عقیدتی-سیاسی در دانشگاه افسری امام علی^(ع)

محورها	رتبه میانگین	رتبه	تعداد	مقدار مجذور خی	درجه آزادی	سطح معناداری
تربیت و آموزش	۲/۴۷	۱	۵۴	۶۱۱/۵۲	۲	**۰/۰۰۰
سیاسی	۲/۳۹	۲				
فرهنگی-تبلیغاتی	۲/۰۱	۳				

** $(P < 0/01)$

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مقدار مجذور خی محاسبه شده برای پنج محور مورد مطالعه با ۲ درجه آزادی برابر است با ۶۱۱/۵۲ که از لحاظ آماری در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت رتبه‌های محورهای حیطه پرورش نظامی از نظر پاسخگویان نسبت به یکدیگر اختلاف معناداری دارد (قبول فرض $H1$) و محورهای تربیت و آموزش، فرهنگی - تبلیغاتی، سیاسی به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند.

نتیجه‌گیری

کلیه موضوع‌های پیشنهادی در حیطة آموزش ۱۲۶ عنوان بود (جدول شماره ۵) که از این عناوین پیشنهادی ۸۳ عنوان آن به صورت تکراری توسط متخصصان بیان شده بود با لحاظ نمودن این عناوین تکراری ۴۵ عنوان پژوهش پیشنهادی استخراج شد. با تحلیل محتوا در عناوین پژوهشی پیشنهاد توسط متخصصان ۷ محور شناسایی و تعیین شد. این محورها عبارتند از: فناوری آموزشی، روان‌شناسی یادگیری، بهداشت روانی دانشجویان، انگیزه، استادان، برنامه درسی، مطالعات تطبیقی. ترتیب فراوانی عناوین پژوهشی پیشنهادی برای محورهای حیطة‌های آموزشی عبارت بود از (جدول شماره ۶): برنامه درسی (۴۹ عنوان)، بهداشتی روانی دانشجویان (۱۸ عنوان)، روان‌شناسی یادگیری (۱۵ عنوان)، مطالعات تطبیقی (۱۴ عنوان)، انگیزه (۱۲ عنوان)، استادان (۱۲ عنوان)، فناوری آموزشی (۶ عنوان).

در تحلیل این یافته‌ها می‌توان گفت: توجه به آموزش به عنوان اصلی‌ترین وظیفه دانشگاه جایگاه بسیار خاصی در رشد کیفیت و توسعه دانشگاه دارد. وجود موضوع‌های بسیار پژوهش در این حیطة را می‌توان به علت گستردگی این حیطة بیان کرد. اصلی‌ترین عناصر یک نظام آموزشی درون داد، فرایند، محصول، برون داد و پیامد است. بیشترین پژوهش‌های پیشنهادی در دو عنصر درون داد و فرایند نظام آموزش است. درون داد و فرایند توسط بانک جهانی تحت عنوان «محور محیط» نقش بسیار مهمی در کیفیت آموزش ایفا می‌نمایند و به عنوان یکی از شاخص‌های کیفیت آموزش مطرح است (مشایخ، ۱۳۸۹).

همان‌گونه که در جدول شماره (۷) بیان شده بود، مقدار مجذور خی محاسبه شده برای هفت محور مورد مطالعه با ۶ درجه آزادی برابر است با ۲۳۵/۱۴۲ که از لحاظ آماری در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت رتبه‌های محورهای حیطة آموزش از نظر پاسخگویان نسبت به یکدیگر اختلاف معناداری دارد (قبول فرض $H1$) و محورهای برنامه درسی، بهداشت روانی دانشجویان، مطالعات تطبیقی، انگیزه، روان‌شناسی یادگیری، استادان و فناوری آموزشی به ترتیب در رتبه‌های اول تا هفتم قرار می‌گیرند.

در زمینه تبیین و تحلیل نتایج به دست آمده برای هر محور می‌توان گفت محورهای حیطة آموزش، محور برنامه درسی به علت گستردگی دامنه پوشش عناصر از جمله محتوا، روش‌های تدریس، ارزشیابی، اهداف آموزشی، رشته تحصیلی، مواد آموزشی و... (فتحی و اجارگاه، ۱۳۹۰) بالاترین تعداد پژوهش و بالاترین اولویت را به خود اختصاص داده است. دانشگاه افسری به عنوان یک دانشگاه نظامی

به علت ساختار، فرهنگ حاکم بر آن باعث ایجاد عواملی می‌شود که بر بهداشت سلامت روان دانشجویان تأثیر می‌گذارد تعدادی از این عوامل عبارتند از: خصوصیات ذاتی محیط‌های آموزشی نظامی نظیر دوری دانشجویان از خانه و خانواده، تغییر در شیوه زندگی، تغییر در زمان خواب و دیسپلین‌های نظامی‌گری (فکوربان و همکاران، ۱۳۹۰). محتوای یک ماده درسی اشاره به دانش سازمان یافته و اندوخته شده، اصطلاحات، اطلاعات، واقعیت‌ها، حقایق، قوانین، اصول و روش‌ها، مفاهیم، تعمیم‌ها، پدیده‌ها و مسایل مربوط به همان ماده درسی است (قورچیان، ۱۳۷۴ به نقل از فتحی واجارگاه، ۱۳۹۱). عوامل بسیاری بر تدوین یک محتوای مناسب تأثیر دارند که عبارتند از: تناسب با عوامل و ارزش‌ها، تناسب با ویژگی‌ها و نیازهای یادگیرندگان، تناسب با قانونمندی‌های برنامه درسی (فتحی واجارگاه، ۱۳۹۱). متأسفانه دانش نظامی به علت ماهیت امنیتی آن به اشتراک گذاشته نمی‌شود که این مسئله باعث انزوای محتوایی و علمی کشورهای می‌شود که از بعد دانش علمی به کشورهای دیگر وابسته هستند. البته این کمبود را می‌توان با انجام پژوهش نظری و عملی برطرف نمود. هدف روان‌شناسی یادگیری کمک به معلمان در برخورد با مسائل آموزش و پرورش است و روان‌شناسی تربیتی عمدتاً بر مطالعه ویژگی‌های یادگیرندگان، یادگیری و آموزش می‌پردازد (سیف، ۱۳۹۰). مطالعات تطبیقی ضرورت مقایسه مطالب، محتوا و رشته‌های تحصیلی را با سایر دانشگاه‌های معتبر دنیا امکان می‌سازد تا بتوانیم خود را با کشورهای توسعه‌یافته همگام نمایم. متأسفانه در این حیطه نیز محدودیت‌های از جمله دلایل امنیتی مانع از انجام پژوهش‌های سازنده می‌شود. استادان به عنوان مهمترین عنصر در فرایند آموزش که نقش اصلی انتقال و ساختن دانش را از طریق فرایند آموزش بر عهده دارد باید در ابعاد دانش علمی، روش تدریس، مهارت‌های حرفه‌ای، ویژگی‌های اخلاقی معنوی در سطح بالایی باشد. انگیزه به عنوان یک محرک درونی رفتار نقش بسیاری مهمی در پیشرفت و موفقیت تحصیلی ایفا می‌نماید (لطف آبادی، ۱۳۸۶) عوامل بسیاری بر کاهش و افزایش انگیزه تأثیر می‌گذارد که جامع‌ترین تقسیم‌بندی آن را به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می‌نمایند (سیف، ۱۳۸۷). این عوامل متناسب با شخصیت، بافت محیط آموزش از فردی به فرد دیگر و از مدرسه‌ای به مدرسه دیگر متفاوت است (لطف آبادی، ۱۳۹۱) لذا باید این عوامل انگیزش را در محیط شناسایی نمود. فناوری آموزشی یعنی استفاده از همه وسایل، منابع و روش‌ها و بهبود بخشیدن به روش‌های مختلف آموزشی برای آموزش غنی‌تر و صحیح‌تر جهت یادگیری بهتر و مؤثرتر. هر چه امکانات، شرایط و دانش فناورانه بالایی در محیط آموزش باشد، به همان اندازه میزان یادگیری دانشجویان افزایش می‌یابد (احمدیان و همکاران، ۱۳۹۰).

جدول شماره ۱۱) فهرست پژوهش‌های پیشنهادی به ترتیب اولویت محورها در حیطة آموزش

اولویت	محور	موضوعات
۱	برنامه درسی	ارزیابی و به روز رسانی محتواهای علمی موضوع‌های درسی دانشجویان. بررسی وضعیت روش‌های تدریس استادان با رویکرد روش‌های نوین تدریس در آموزش نیازسنجی رشته‌های تحصیلی دانشجویان در حیطة نگرش، دانش و مهارت بررسی وضعیت روش‌های ارزشیابی آموزش در دانشگاه و ارائه روش‌های استاندارد ارزشیابی استاندارد سازی آموزشی (محتوا، روش‌های تدریس، ارزشیابی، اهداف آموزشی) نیازسنجی فوق برنامه‌های دانشگاه بر اساس دیدگاه دانشجویان و متخصصان آموزشی شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای کیفیت آموزش با نگرشی سیستمی
۲	بهداشت روانی	بررسی و ارائه راهکارهایی جهت مسئله خواب دانشجویان در کلاس درس علل و عوامل افزایش و کاهش اعتماد به نفس دانشجویان بررسی و نیازسنجی وضعیت تغذیه دانشجویان بررسی رویکردهای فرماندهان تیپ دانشجویان به آموزش‌های علمی بررسی عوامل مؤثر بر اضطراب آزمون دانشجویان بررسی عوامل مؤثر بر وقوع جرم بررسی وضعیت سلامت روان و ارائه راهکارهایی برای افزایش آن بررسی وضعیت بهداشت روانی در دانشجویان و محیط دانشگاه
۳	تطبیقی	مطالعه تطبیقی عناصر آموزشی (درون دادها و فرایندها) بین دانشگاه افسری با دانشگاه‌های داخلی و خارج مطالعه تطبیقی وضعیت تعداد رشته‌های تحصیلی، واحدهای درسی، سرفصل‌های درسی، سطوح آموزشی در دانشگاه‌های نظامی دنیا مقایسه وضعیت رشته‌های تحصیلی با سایر رشته تحصیلی در دانشگاه‌های نظامی نیازسنجی آموزشی دانشجویان افسری و شاغل در یگان و تطبیق با دروس آموزشی در دانشگاه‌های دیگر داخلی و خارجی بررسی تطبیقی اثربخشی و کارایی استادان نظامی و غیر نظامی
۴	انگیزه	بررسی علل افت تحصیلی در دانشجویان بررسی علل پایین بودن انگیزه در دانشجویان جهت یادگیری مطالب درسی بررسی جامعه شناختی عوامل مؤثر بر انگیزه و علاقه‌مندی تحصیلی در دانشجویان شناسایی عوامل انگیزشی مؤثر بر افزایش انگیزه مشارکت فعال دانشجویان در فرایند آموزش در کلاس درس طراحی الگوی تحکیم و توسعه خلاقیت و نوآوری در دانشجویان
۵	روان‌شناسی یادگیری	بررسی سبک‌های یادگیری دانشجویان بررسی وضعیت زمان‌ها و مکان‌های آموزش دروس بر اساس استانداردهای آموزشی ارزیابی وضعیت کلاس‌های درس با استانداردهای آموزشی بررسی وضعیت روش‌های مطالعه در دانشجویان بررسی و ارائه راهکارهایی برای مدیریت کلاس طراحی الگو مدیریت کلاس در دانشگاه افسری
۶	استادان	عوامل مؤثر بر توسعه و تقویت ارتباط دانشجو با استادان بررسی صلاحیت‌های اخلاقی و حرفه‌ای استادان بر اساس شاخص‌های جهانی شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش کیفیت آموزش استادان

۷	فناوری آموزشی	بررسی وضعیت استفاده از منابع فناوری آموزش در فرایند یاد دهی و یادگیری (برنامه‌های شبیه‌سازی) بررسی نقش و تأثیر آزمایشگاه درسی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان طراحی و ساخت نرم افزارهای درسی - آموزش
---	---------------	---

کلیه موضوع‌های پیشنهادی در حیطه عقیدتی-سیاسی ۱۲۸ عنوان بود (جدول شماره ۸) که از این عناوین پیشنهادی ۹۳ عنوان آن به صورت تکراری توسط متخصصان بیان شده بود با لحاظ نمودن این عناوین تکراری ۳۵ عنوان پژوهشی پیشنهادی استخراج شد که با روش تحلیل محتوا در عناوین پژوهشی پیشنهادی توسط متخصصان ۳ محور شناسایی و تعیین شد. این محورها عبارتند از: تربیت و آموزش، فرهنگی و سیاسی. ترتیب فراوانی پژوهشی پیشنهادی در محورهای حیطه‌های عقیدتی-سیاسی عبارت است از: تربیت و آموزش (۹۴ عنوان)، سیاسی (۱۹ عنوان)، فرهنگی (۱۵ عنوان). عقیدتی-سیاسی سازمانی است با سلسله مراتب مستقل و متمرکز که ماموریت و وظایف زیر را بر عهده دارد: با هدف رشد و گسترش فرهنگ و ارزش‌های اسلامی در ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آن‌ها بر اساس معیارها و ضوابط اسلامی و تدابیر، رهنمودها و دستورهای مقام رهبری به فعالیت مشغول می‌باشند. (منصور، ۱۳۸۰)

همان‌گونه که در جدول شماره (۱۱) بیان شد، مقدار مجذور خی محاسبه شده برای پنج محور مورد مطالعه با ۲ درجه آزادی برابر است با ۶۱۱/۵۲ که از لحاظ آماری در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت رتبه‌های محورهای حیطه عقیدتی-سیاسی از نظر پاسخگویان نسبت به یکدیگر اختلاف معناداری دارد (قبول فرض $H1$) و محورهای تربیت و آموزش، فرهنگی-تبلیغاتی، سیاسی به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند. وظایف سازمان عقیدتی-سیاسی عبارت است از: آموزش عقیدتی سیاسی کارکنان به منظور رشد مذهبی و سیاسی آنان، انجام فعالیت‌های تبلیغی برای کارکنان از قبیل انتشار جزوه‌ها و نشریه‌ها، تشکیل کتابخانه‌ها و نمایشگاه‌ها و تولید برنامه‌های رادیو تلویزیونی ارتش و اداره مساجد و سایر اماکن مذهبی مربوط، اراده خط مشی‌های مکتبی به میادای ذی‌ربط در جهت انطباق سازماندهی‌ها، مقررات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها با ضوابط و معیارهای اسلامی، نظارت بر حفظ و عمل به موازین اسلامی در تمامی زمینه‌ها و اعلام موارد خلاف به مسئولان جهت رفع آن‌ها و گزارش به فرماندهی کل قوا در صورت لزوم، بررسی و ارزیابی کارکنان از لحاظ شایستگی مکتبی جهت انتصاب، ترفیعات و ماموریت‌های خارج از کشور، انجام کلیه وظایف روابط عمومی ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آن (منصور، ۱۳۸۰).

جدول شماره ۱۲) فهرست پژوهش‌های پیشنهادی به ترتیب اولویت محورها در حیطة عقیدتی - سیاسی

اولویت	محورها	موضوعات
۱	تربیت و آموزش	<p>تعیین و تبیین اندیشه‌های مقام معظم رهبری در حوزه اطاعت پذیری، منش فرماندهی، بصیرت بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای بعد دینی و معنوی در دانشجویان افسری</p> <p>شناسایی روش نوین آموزش احکام و روان‌خوانی و روخوانی قرآن کریم</p> <p>ارائه و شناسایی الگوی یک افسر متدین از دیدگاه قرآن و روایات اهل بیت</p> <p>شناسایی و نهادینه کردن وظایف اخلاقی فرماندهان نظامی در محیط دانشجویی</p> <p>بررسی و نقش مبانی جهاد، شجاعت و ایثار از دیدگاه قرآن کریم</p> <p>تبیین الگوهای اخلاقی دانشجویان افسری از دیدگاه قرآن کریم</p> <p>شناسایی علل و عوامل بی‌انگیزگی دینی دانشجویان افسری</p> <p>تبیین و تعیین دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد اخلاق و رفتار نظامی</p> <p>بررسی علل و عوامل مؤثر افزایش رغبت دانشجویان به مسائل و احکام دینی، شرکت در نماز و مراسم‌های مذهبی</p> <p>بررسی دیدگاه اسلام درباره تشویق، تنبیه و برخورد نظامی</p> <p>بررسی نحوه امر به معروف و نهی از منکر در مراکز نظامی با رویکرد اسلامی</p> <p>شناسایی سبک‌های زندگی نظامیان از دیدگاه اسلام</p> <p>بررسی علل و عوامل نابهنجاری‌های اخلاقی رفتاری دانشجویان در باورهای دینی دانشجویان</p>
۲	سیاسی	<p>جنگ نرم و رویکردهای امروزی برخورد با آن در دانشجویان افسری</p> <p>بررسی بحران سوریه و تأثیر اختلافات ایران و کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس</p> <p>شناسایی قابلیت‌های فرهنگی ایران برای گسترش روابط با همسایگان</p> <p>تبیین و تعیین دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد رسالت و نقش سیاسی نظامیان در جامعه</p> <p>بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای سطح مقاومت در برابر استکبار جهانی</p> <p>بررسی تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر بیداری اسلامی</p>
۳	فرهنگی - تبلیغاتی	<p>بررسی تأثیر برنامه‌های شاد و مفرح در محیط‌های نظامی</p> <p>بررسی نقش و تأثیر دوره‌های آموزشی عقیدتی - سیاسی در دانش، نگرش و رفتار دانشجویان و کارکنان</p> <p>بررسی میزان تأثیر شرایط خانواده بر گزینش مناسب دانشجویان افسری</p> <p>شناسایی علل و عوامل استقبال دانشجویان نظامی از اجرای برنامه‌های دینی - مذهبی</p> <p>بررسی میزان تأثیر فعالیت‌های فرهنگی در ارتقای معنویت دانشجویان افسری</p>

فهرست منابع

۱. ابراهیم‌زاده، عیسی؛ محمد داودی، امیرحسین (۱۳۸۸)، بررسی مؤلفه‌های اصلی آموزش بزرگسالان به منظور ارائه مدل مناسب در کشور، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، سال سوم، شماره ۴، ص: ۳۲-۹
۲. ارفع بلوچی، فاطمه و همکاران (۱۳۹۰)، ضرورت نیازسنجی پژوهشی در پژوهش‌های سازمانی، دومین همایش ملی مدیریت پژوهشی و فناوری، تهران.
۳. احدیان، محمد و همکاران (۱۳۹۱)، مقدمات فناوری آموزشی، تهران: انتشارات آبیژ.
۴. امامی، سید رضا و همکاران (۱۳۸۱)، ارزیابی نیازهای سلامت جامعه به منظور تدوین اولویت‌های برتر پژوهشی در شهر بوشهر به روش بحث متمرکز گروهی، دو فصلنامه طب جنوب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی بوشهر سال پنجم، شماره ۲، ص ۱۸۰-۱۷۶.
۵. امین الرعایا، مهین و همکاران (۱۳۸۹)، اولویت‌های پژوهشی حیطه علوم رفتاری از دیدگاه دست اندرکاران بهداشت روان در شهر اصفهان، مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، شماره ۶۱، ص ۱۳۴-۱۲۷.
۶. بازرگان، عباس (۱۳۷۴)، ارزیابی درونی دانشگاهی و کاربرد آن در بهبود مستمر کیفیت آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، سال سوم (۳ و ۴)، پیاپی ۱۱ و ۱۲، ص ۴۹-۷۰.
۷. خراسانی، اباصلت و همکاران (۱۳۸۶)، نیازسنجی آموزشی (استراتژی‌ها و راهبردهای عملیاتی). تهران: مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران.
۸. خراسانی، اباصلت؛ عیدی، اکبر (۱۳۸۹)، تکنیک‌های کاربردی نیازسنجی آموزشی (با تاکید بر الزامات استاندارد بین‌المللی iso 10015)، تهران: انتشارات مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی کشور.
۹. دمازی، بهزاد و همکاران (۱۳۸۵)، نیازسنجی و تعیین اولویت‌های تحقیقاتی معاونت درمان سازمان تأمین اجتماعی، فصلنامه تأمین اجتماعی، سال هشتم، شماره ۲۵.
۱۰. رشیدزاده، فتح‌الله (۱۳۹۰)، تربیت نظامی، تهران: دانشگاه افسری امام علی^(ع).
۱۱. رشیدزاده، فتح‌الله (۱۳۹۱)، ارزیابی عملکرد دانش‌آموختگان دانشگاه افسری امام علی^(ع)، فصلنامه علمی-پژوهشی مدیریت نظامی، شماره ۴۵، سال ۱۲ ص ۱۱-۴۴.
۱۲. رشیدزاده، فتح‌الله؛ مرادیان، محسن (۱۳۹۱)، قوت‌ها و چالش‌های نظام آموزشی دانشگاه‌های افسری آجا، فصلنامه علمی-پژوهشی مدیریت نظامی، شماره ۴۶، سال ۱۲، ص ۶۴-۳۵.
۱۳. سیاه کوهیان، معرفت؛ احسانی، محمد (۱۳۸۴)، تعیین اولویت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه مدیران و مسئولان اجرایی تربیت بدنی، پژوهش در علوم ورزشی، سال سوم، شماره ۶.
۱۴. محبی، علی؛ کریمی خویگانی، روح‌الله (۱۳۹۲)، بررسی عناصر آموزشی مؤثر بر نظام تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، مجله مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی، شماره چهارم (پیاپی ۲۴)، سال ششم.

۱۵. سیف، علی اکبر (۱۳۸۷)، تغییر رفتار و رفتار درمانی نظریه‌ها و روش‌ها، تهران: انتشارات دوران.
۱۶. سیف، علی اکبر (۱۳۹۰)، روان‌شناسی پرورشی نوین، تهران: انتشارات دوران.
۱۷. سیف، علی اکبر (۱۳۹۱)، اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی، تهران: انتشارات دوران.
۱۸. شایان، مهین (۱۳۷۵)، اعتبارات پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، مجله رهیافت، شماره ۱۴، ص ۱۰۷-۱۰۵.
۱۹. عباس‌زادگان، سید محمد؛ ترک زاده، جعفر (۱۳۸۹)، نیازسنجی آموزشی در سازمان‌ها، تهران: انتشارات شرکت سهامی.
۲۰. عزیزی، فریدون؛ عینی، الهه (۱۳۸۱)، اولویت‌های تحقیقات علوم پزشکی کشور، فصلنامه رهیافت، شماره ۲۷، ص ۲۶-۱۵.
۲۱. فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۹۰)، نیازسنجی پژوهشی، تهران: آبیژ.
۲۲. فتحی و اجارگاه، کوروش و همکاران (۱۳۸۹)، طراحی مکانیزم اولویت یابی پژوهشی برای نظام آموزش و پرورش ایران، مجله مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره یازدهم، شماره ۲.
۲۳. فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۹۱)، اصول برنامه‌ریزی درسی، تهران: ایران زمین.
۲۴. قراخانلو، رضا؛ آقاعلی نژاد، حمید (۱۳۸۱)، شناسایی موانع و مشکلات پژوهش در تربیت بدنی و علوم ورزشی در دانشگاه‌های کشور، پژوهش در علوم ورزشی، ش ۱، ص ۵-۳۰.
۲۵. کریمی، غریب و همکاران (۱۳۸۴)، نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران، فصلنامه پژوهشی خون، دوره ۲، شماره ۴، ص ۱۲۳-۱۳۴.
۲۶. لطف آبادی، حسین (۱۳۸۶)، رویکرد نو به فلسفه تعلیم و تربیت، فصلنامه علمی - پژوهشی نوآوری‌های آموزشی، شماره بیستم، سال ششم.
۲۷. لطف آبادی، حسین (۱۳۹۱)، روان‌شناسی تربیتی، تهران: انتشارات سمت.
۲۸. مرتضوی، مهدی و همکاران (۱۳۸۵)، اولویت‌بندی طرح‌های تحقیقات کشاورزی با تاکید بر فرایند تحلیل سلسله مراتبی، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و سازندگی در زراعت و باغبانی، شماره ۷۲، پاییز، ص ۲-۱۴.
۲۹. مشایخ، فریده (۱۳۸۹)، دیدگاه‌های نو در برنامه‌ریزی آموزشی، تهران: سمت.
۳۰. ملکی، حسن (۱۳۹۰)، برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل)، مشهد: پیام اندیشه.
۳۱. مشاوران یونسکو (۱۳۸۹)، دیدگاه‌های نو در برنامه‌ریزی آموزشی، ترجمه فریده مشایخ، تهران: انتشارات سمت.
۳۲. منصور، جهانگیر (۱۳۸۰)، مجموعه قوانین و مقررات نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات احیاء کتاب.

۳۳. میرجانی، حمید (۱۳۸۹)، استدلال منطقی به مثابه روش پژوهش، نشریه علمی و پژوهشی صفحه، شماره ۵۰ - بهار.
۳۴. میکائیلی، فرزانه (۱۳۷۶)، روش‌های تعیین اولویت‌های پژوهشی، مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران، جلد دوم، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
۳۵. نجات، سحرناز و همکاران (۱۳۸۳)، راهنمای اولویت‌بندی پژوهشی و مداخلات بهداشتی در زمینه عوامل خطر بیماری‌ها، فصلنامه پایش، سال سوم، شماره سوم، ص ۱۷-۱۸۴.
۳۶. یزدان پناه، بهروز و همکاران (۱۳۸۲)، تعیین اولویت‌های پژوهشی حوزه سلامت از طریق نیازسنجی در استان کهگیلویه و بویراحمد، فصلنامه علمی- پژوهشی ارمنان دانش، سال هشتم، شماره ۳۱، ص ۲۰-۱.
37. Abdolhak, M , et al.(2001). Health Information: Management of a strategic. USA, W.B: Saunder Company.
38. Alison, Rushton , Ann, Moore.(2010). International Identification of Research Priorities for Postgraduate Theses in Musculoskeletal Physiotherapy Using a Modified Delphi Technique. Journal Manual Therapy, Volume 15, Issue 2, April 2010, Pages 142-148.
39. Fathi, vajargah, k. (۲۰۰۵). Toward an Alternative Scenario for Research Needs Assessment at University Level (Focus on National University of Iran). Intowards a Shared Vision For higher Education Cross-Cultura Insights & Projects, Volum V, Edited by Amini, S., Fremerey, M., Wessler, M. ۲۳۳-۲۴۷.
40. Gjerd ,C.(1992). Where are Articles by Candidates for Academic Promotion Published?. Journal of Family Practice ,34:449-453.
41. A.B. Rushton , C.A. Fawkes , D. Carnes , A.P. Moore.(2014). A modified Delphi Consensus Study to Identify UK Osteopathic Profession Research Priorities. Journal Manual Therapy, Available online 9 May 2014 In Press, Corrected Proof — Note to users.
42. Hafler, JP, Fredrick, H , Lovejoy JR.(2000), Scholarly Activities Recorded in the Portfolios of Teacher- Clinical Faculty. Academic Medicine, 75: 649-652.
43. Nauvoo, Jenniean , Wills, Tane.(2004). Health Promotion. Lodon :Belive tidal.
44. Paulf, Mccawley.(2009). Metod for Conductin an Educational Needs Assessment. Guid for Cooperative. Extetion System Professionals , Unerersity of Iduho Extention. <http://www.cals.uidaho.edu/edcomm/pdf/bul/bul0870.pdf>
45. Wachter, Jeffrey.(2001). Training Needs Assessment of the Cooper Engineering Group at ADC. MA thesis in Training and Development, University of Wisconsin-Stout.
46. Watson, J. (2001). The Contribution of Public Health to National development. Findings From an Introductory Workshop With Hungarian Stakeholders. 9 September.